

De Nederlandse bond van handelaars in vee vierde in juni 1956 – precies een halve eeuw geleden dus – het veertigjarig bestaan. Reden voor een feestelijke bijeenkomst, waar de bondsvoorzitter Karel van Dam zoals gebruikelijk gasten uit alle provincies kon verwelkomen op de ledenvergadering, het congres en vooral het diner – door de jaren heen het hoogtepunt van vele leden én hun partners.

Een tweede climax vormde de aanbidding van de jubileumcadeaus, waarvoor de Friese voorzitter Haye Nicolay uit Swichum en zijn Brabantse collega Jaap van der Stoep uit Cuijk naar voren traden. Karakteristieke figuren, mannen van gezag. Toen begin 1956 de vraag van het feestgeschenk aan de orde kwam, gingen de gedachten al snel uit naar een passende versiering van het bondskantoor aan het Mauritsplein in Den Haag. Nicolay leverde de uiteindelijke suggestie: typisch Nederlandse landschappen met zwart- en met roodbonte koeien. En hij kende ook een schilder, die geknipt was voor dat werk: Gerardus Adema uit Leeuwarden. Twee jaar eerder had die voor de leden van het Friese stamboek de beroemde bronzen koe 'ús mem' gemaakt en daarbij hadden twee kampioenskoeien van Nicolay model gestaan.

Folkertjes uit Swichum

Het kerkje van Swichum en de molen van Barrahus aan de Friese horizon vormden het decor van het zwartbonte koppel koeien, die Adema schilderde naar eerder gemaakte foto's. Helemaal op de achtergrond positioneerde hij Adema 197, de Friese stamvader. Op dezelfde lijn waren de bedoelde kampioenes te herkennen: links Afke 13, de FRS-kampioene van 1954, en rechts Evertje 45, reservekampioene in 1959.

De koe centraal op de voorgrond was

Evertje 42, een met 89 punten ingeschreven dochter van Deyne Reclame, die op regionale keuringen meermalen kampioene werd. Ze was een halfzus van de NRS-kampioen van 1949: Producent, door Nicolay als kalf verkocht aan de KI van Hoornaar. Gezamenlijke moeder was Folkertje 41, die als zesjarige voor 3600 gulden was aangekocht van Nanne van der Burg in Jelsum. De schilder verveeuwigde Folkertje 42 zelfs tweemaal, want de meest links afgebeelde koe toonde haar van de rechterzijde. In de

Gerardus Adema

Twee weken geleden vierde de veehandelarenbond het 90-jarig bestaan. Een halve eeuw eerder werd het jubileum opgefleurd met de aanbidding van twee wereldlandschappen met topkoeien uit de jaren vijftig.

handelaar (met hoed) herkende iedere ingewijde 'pake Klaas', de vader van Haye Nicolay.

Ook de grazende koe op de voorgrond was een bekende verschijning: Evertje 44, die door Nicolay was gekocht bij Acronius Hettinga in Cornjum, een dochter van de preferente Jan met een prachtige productie. Adema 279 verwekte uit haar de beroemde, al even genoemde Evertje 45, die op de productiekeuring van Sneek driemaal kampioene werd.

Jumbodochters uit Gassel

Dezelfde 'pake Klaas' en de anonieme boer figureerden op het schilderij dat Gerardus Adema maakte naar een foto van de MRIJ-koeien van Martien Poos uit Gassel. De kerktoren van het dorp en de boerderij van Johan en Wim (de kinderen Martien) Jans uit Gassel voegde

de schilder toe op de achtergrond. Centraal op het schilderij stond de beroemde stammoeder Daatje 3, een in 1940 geboren dochter van de preferente Jumbo. In 1949 en in 1954 deed ze mee aan de NRS-jubileumkeuring, op de Cuijkse fokveedag verscheen ze negen maal: naarmate ze ouder werd met steeds beter resultaat. Zij was de moeder van Daatje 3's Prins, in zijn tijd de beste fokstier van Peelland. Links van de preferente Daatje 3 werden familieleden afgebeeld: van links naar rechts haar kleindochter Daatje 7 (geboren uit haar invloedrijke en haast onverslijtbare dochter Daatje 6) en twee volle zusters van Daatje 6, de mooie Jumbodochters Emma en Hermien.

Martien Poos – hij werd ruim honderd jaar – was op veeverbeteringsgebied een invloedrijk man in het Land van Cuijk. Hij en zijn zoon Gerrit waren samen

tachtig jaar lang secretaris van de fokvereniging in Gassel.

Particulier bezit

Toen enige jaren geleden het kantoor van de veehandelarenbond gesloten werd, werd de vraag actueel wat te doen met de beide kunstwerken, die er door de jaren heen door de vele sigarenrook niet al te florissant uitzagen. Buitendienstmedewerker Jan-Kees Castelein liet het doek met de zwartbonten reinigen en in een moderne lijst zetten. Het siert nu zijn huiskamer in Sleeuwijk. Het andere schilderij kwam in bezit van de oud-voorzitter van de bond, Jan Diepeveen uit het Gelderse Elst. In diens monumentale boerderij siert het de kamerwand, nog in de originele lijst. De beide werken vormen monumentale herinneringen aan de gouden tijd van stamboeken en veehandelaren. Een halve eeuw na die gedenkwaardige bijeenkomst uit 1956 werd recent in het Friese Earnewâld het bondcongres gehouden onder leiding van voorzitter Piet Thijssse. Met nieuwe bestuurders en veel minder leden, maar wel weer met de partners en met het diner als hoogtepunt.

Reimer Strikwerda

Halve eeuw geleden werden topkoe ien in hun omgeving geportretteerd

Veehandel en kunst